rijke fluviatiele begroeiing, waarin Kruisbladwalstro, Kruisdistel, Cichorei en Kattendoorn opvallen. Zij maken de dijk met Pastinaak, Wilde Peer, Wambuisknoop tot een kleurig geheel, van wit, rood, blauw, paars, geel en rose . . . Bij de Grebbesluis passeren wij de Grift, de grens tussen Gelderland en Utrecht en bereiken de Grebbeberg. Hier heeft de Utrechtse heuvelrug zijn Zuidelijke begrenzing met een steile helling naar het Rijndal. Boven van de berg heeft men een prachtig uitzicht over de Betuwe. Dat wist men reeds lang voor ons . . . In de Romeinse tijd stond hier vermoedelijk een wachttoren, die de Romeinse weg door de Betuwe naar Utrecht bewaken moest. Met Pinksteren is de flora op de Zuidhelling van de Grebbeberg zeer uitbundig. Rijk bloeit er de Sleedoorn, maar ook andere minder algemene of zelfs zeldzame planten.
Vanaf de Grebbeberg zwenken wij naar het Noorden, de Gelderse Vallei in. Van dit vroeger botanisch zo rijke gebied is door herverkaveling en ontwatering weinig meer over . . . Nog broeden er vele weidevogels, die de Wageningse vogelgroep op haar vaste route geregeld bestuderen. Enkele orchideeënrijke klavergraslanden zijn gespaard gebleven en worden verder beschermd. In het voorjaar bloeien er volop Moeras-wespenorchis, Handekenskruid en een welriekende Nachtorchis.
Nog hebben wij niet alle excursieterreinen genoemd, die wij met Pinksteren kunnen bezoeken; de omvang van het artikel maakt dat wij er niet uitgebreid op in kunnen gaan. Wij noemen u alleen de Duno — de omgeving van Doorwerth; hier groeit *Aristolochia*, de Pijpbloem, vermoedelijk reeds lang geleden uit een kasteeltuin ontsnapt. — Verder gaan wij nog naar de omgeving van Renswoude in fort Daatselaar, een prachtig ruig gebied, met allerlei vochtige bosjes en houtwalletjes, die botanisch de moeite waard zijn.
In Oostereng zullen wij zien hoe de moderne bosbouw zich de bossen van de toekomst denkt.
En wat denkt u? Ja natuurlijk. U komt ook met Pinksteren.

Indrukken van een Brabants Vogelreservaat

door de Vogelwerkgroep afd. Tilburg

Het landgoed „De Utrecht" bij Esbeek, ten Z.O. van Tilburg, is een begrip geworden voor de nog jonge vogelwerkgroep te Tilburg. Het gehele jaar door zijn er interessante ontdekkingen te doen door de verscheidenheid van vogelsoorten, in de hand gewerkt door afwisseling van terreintypen: Complexen naaldhout van verschillende aard, opgaand en laag loofbos, waar het beekje de Reuzel doorheen kronkelt, hoge en lage heide met vennen en slecht toegankelijk broekland. Hier en daar ligt een boerderij met wei- en bouwland tussen de bossen.

Goorven te Esbeek Foto: G. Bogaers

Totnogtoe werden alleen al door ons 95 vogelsoorten als

broedvogel aangetroffen, terwijl de „gastenlijst" nog maar 24 namen telt. Voorzeker onvolledige cijfers, daar het terrein, mede door zijn grote omvang, niet intensief geïnventariseerd is.

De heidevennen „het Goor" en „de Flaes" met hun enorme kokmeeuwenkolonie vormen de kern van het vogeldorado. 's Winters bieden ze slaap- en verblijfplaats voor honderden eenden en ganzen. Onlangs troffen we tussen troepen rietganzen enkele brandganzen aan. In het vroege voorjaar bezoekt een mengeling van eendensoorten de plassen, o.a. brilduiker, pijlstaart, topper-, kuif- en tafeleend, smient en nonnetje. Eens zagen we er aalscholvers op de trek en eenmaal twee wilde zwanen. Een roodkeelduiker vond daar zijn einde (stookolieslachtoffer).

Begin Maart, als de eerste wulpen, kieviten, tureluurs en grutto's al rondzwerven, verandert het toneel. Spoedig hangen wolken kokmeeuwen boven het water; de futensoorten (gewone-, geoorde fuut en dodaars) keren terug en de weidevogels baltsen boven de natte hei. Zelfs het kemphaantje — een zeldzaamheid voor Brabant's „binnenlanden" — ontbreekt niet. Bij een telling van volwassen geoorde futen op het open water zagen we er 28 stuks, dus minstens 14 paar. Visdief en zwarte stern zijn vaste broedvogels, evenals winter- en zomertaling. De kuifeend is ook de gehele zomer te zien. (Eerw. Heer Segers uit Turnhout heeft in 1954 een broedgeval geconstateerd).

In een vliegdennenbosje tussen Goor en Flaes broedt ieder jaar de klapekster. Hier bestaat zijn voedsel voor een aanzienlijk deel uit hagedissen *(Lacerta vivipara)*, getuige de braakballen. Bij gebrek aan scherpe voorwerpen prikt de klapekster gevangen muizen aan dennentakjes. De Bruine kiekendief broedt in een rietkraag van de Flaes, terwijl de Roerdomp daar ook te vinden is (laatste jaren zelfs twee roepende ♂♂).

De aardigste vondst van 1954 deed de werkgroep in het elzenbroek achter het Goorven. Een greep uit de avifauna ter plaatse: blauwborst, sprinkhaanrietzanger, korhoen, en zelfs zwartkop en torenvalk. Afwisseling genoeg! Dat de asgrauwe kiekendief er broedt, wisten we al langer. Maar hoe verwonderd waren we, toen we op een nest van de blauwe kiekendief liepen. Dus drie kiekendiefsoorten in de buurt broedend. De twee (!) jongen zijn veilig groot gekomen, natuurlijk voorzien van een ring. En nu de bossen. Hier broeden o.a. zwarte specht, buizerd, nachtzwaluw, en niet te vergeten de houtsnip. Onder de beuken zingt de fluiter, in de nabijliggende roggevelden zingen ortolaan en bosrietzanger.

Jonge blauwe kiekendieven **Foto: G. Bogaers**

Jammer genoeg wordt de rust van de vennen bedreigd door een ontginning, die zelfs het rijke elzenbroek met zijn kiekendievenbroedplaatsen geheel zal doen verdwijnen. Maar voor het zover is, hoopt de vogelwerkgroep Tilburg een zo nauwkeurig mogelijk overzicht te verkrijgen van de grote vogelrijkdom daar, die ongetwijfeld de aandacht verdient van iedere natuurliefhebber, die ooit in de buurt van Esbeek mocht komen.